

Еврот и банковият сектор: готовност за участие и споделена отговорност

Димитър Радев
Управител на БНБ

Въвеждането на еврото в България е важен момент за икономиката и за обществото. За нас в банковия сектор това е преди всичко повод за професионална равностметка – не толкова на самия формален акт, колкото на пътя, който системата измина, и на начина, по който ще функционира оттук нататък като част от еврозоната.

Банковият сектор влезе в еврозоната подготвен, не по инерция

Погледнато назад, успешният преход към еврото не е резултат от решения, взети в последния момент. Той стъпва върху дългогодишен процес на укрепване на балансите, повишаване на прозрачността и подобряване на управлението на риска. Българските банки преминаха през изискващи оценки на качеството на активите и стрес тестове, които поставиха системата под стандарти, съпоставими с тези в еврозоната.

Тясното сътрудничество с Европейската централна банка и интеграцията в банковия съюз не бяха формална цел, а промяна в начина, по който като сектор се вземат управленски решения. Зад този процес стои целенасочената и последователна работа на банковите екипи – често извън публичното внимание, но с решаващо значение за стабилността и доверието в системата.

Плавният преход е резултат от натрупана устойчивост

Днес най-силният индикатор за успеха на прехода е неговата нормалност. Платежната инфраструктура функционира без прекъсвания, ликвидността е адекватна, а поведението на клиентите – както на домакинствата, така и на бизнеса – остава предвидимо и рационално.

Не се наблюдават сътресения в кредитния риск или в качеството на банковите портфейли, които да са следствие от въвеждането на еврото. Първоначалните ценови корекции са ограничени и съответстват на опита на други държави. Това позволява разговорът за ефектите от еврото да се води на база данни и наблюдения, а не на очаквания или страхове.

Еврото не елиминира рисковете, но променя начина, по който ги управляваме

Външната среда остава сложна. Геополитическите рискове, колебанията на международните пазари и глобалните икономически цикли не изчезват с промяната на валутата. Разликата е, че днес тези рискове се управляват в рамките на обща европейска парична и надзорна рамка.

Българската народна банка и търговските банки вече са част от общия надзорен цикъл на еврозоната – от оценката на рисковете до последващите действия. Това означава по-високи изисквания, но и по-добра координация, по-голяма съпоставимост и по-ясна предвидимост.

Пълноправното участие означава по-високи очаквания, не по-ниска летва

С поглед напред акцентът се измества от подготовката към устойчивото участие. Очакванията са добре познати на сектора: устойчиви бизнес модели, надеждно управление на риска, високо качество на данните, сигурност и устойчивост на технологичните системи, както и способност за работа при неблагоприятни сценарии.

Това не са външно наложени изисквания. Това е рамката, в която ще се определят доверието, цената на финансирането и конкурентоспособността на банките в дългосрочен план. За българските банки това означава участие на равни начала, а не догонване.

Стабилността не е еднократно постижение, а ежедневна работа

Еврото не е самостоятелна гаранция за стабилност. То е рамка, която прави както силните, така и слабите страни на системата по-видими. Първите месеци показват, че банковият сектор в България влезе в тази рамка подготвен.

Оттук нататък стабилността ще зависи от ежедневната работа – от качеството на управлението, от ефективния надзор и от професионалната отговорност на всички участници. Това е разговор, който ние като банков сектор водим помежду си, но който има пряко значение и за обществото.

България отбелязва исторически успех – присъединяването към еврозоната

Петя Димитрова
Председател на УС на АББ,
Главен изпълнителен директор
и Председател на УС
на Пощенска банка

Настоящата година отбелязва повратен момент в съвременната икономическа история на България и поставя началото на нов етап в развитието на страната ни като пълноправен член на еврозоната. От 1 януари 2026 г. еврото вече е националната валута на България. Приемаме това като символ на по-дълбоката ни интеграция в Европейския съюз и на зрелостта на българската финансова система. Защото членството ни в еврозоната не е еднократен административен акт, а резултат от дълъг път – на финансова дисциплина, институционална зрялост, стратегическа последователност и устойчиви реформи.

Присъединяването към общата валута изискваше години на целенасочена подготовка – поддържане на макроикономическа стабилност, изпълнение на строги критерии за инфлация, бюджетен дефицит и валутна устойчивост, засилване на независимостта на централната банка и присъединяването към банковия съюз. Българският банков сектор инвестира значителни ресурси в технологична модернизация, управление на риска, прозрачност и съответствие с европейските изисквания. Това беше процес на трансформация, който изискваше не само капитал и експертиза, но и лидерство.

Днес можем да кажем ясно: България не просто се присъедини към еврозоната – тя влезе подготвена.

Дебютният месец от въвеждането на еврото потвърди това. Само за един месец бяха изтеглени над 12 млрд. лева или 60% от парите в обращение към края на миналата година. Банките, БНБ и поделенията на Български пощи приеха стотици милиони банкноти и няколко стотин тона монети – безпрецедентна по мащабите си логистична операция.

Въпреки огромния интензитет, благодарение на съвместните усилия на всички участници в процеса, не беше допуснат недостиг на евробанкноти и монети, а обменът и обслужването на клиентите протече спокойно и организирано. Това е ясен индикатор за професионализма на системата и за доверието на обществото.

Банковият сектор инвестира над 200 милиона евро в подготовка – в системи, логистика, обучение и допълнителен капацитет, за да гарантира максимално плавно преход към новата национална валута. Над 100 клона работиха извънредно през януари, включително в съботните дни, за да осигурим гладко и безпроблемно обслужване на нашите милиони клиенти. Само за първите два работни дни през клоновете на банките преминаха близо 240 000 клиента, а в рамките на месеца - над половината население у нас.

И тук е моментът да изразя своята искрена благодарност към хилядите банкови служители в цялата страна, които с професионализъм, отдаденост и лична отговорност направиха този исторически преход възможен. Благодаря им за усилията, за спокойствието, което вдъхнаха на клиентите, и за това, че поставиха обществения интерес над личния комфорт.

Бих искала да подчертая, че успешният преход не се измерва само с оперативна готовност, той изисква и доверие, което ние изградихме чрез информираност и открит диалог с обществото. Асоциацията на банките в България взе активно участие в националната информационна кампания, организирана съвместно с Министерството на финансите и Българската народна банка. В рамките на над 40 публични дискусии в страната – от Бургас, където стартира инициативата, до София, Пловдив, Варна, Стара Загора, Благоевград, Велико Търново и Плевен – бяха обсъдени ползите и предизвикателствата пред страната ни. Участието на експертите създаде яснота, предвидимост и спокойствие в процеса на въвеждане на еврото и беше в основата на целия конструктивен тон, залегнал в успеха на кампанията.

Паралелно с това, АББ партнира на БНБ за провеждането на 28 обучения в седем града за разпознаване на евробанкноти и евромонети по стандартите на Европейската централна банка. Обучени бяха над 1200 представители на банки, Български пощи, общини и търговски вериги. Те влязоха в ролята на обучители на свои колеги и разпространиха позитивния ефект от тази инициатива. В допълнение, по аналогичен модел Асоциацията на банките проведе също целеви обучения в четири региона на страната специално за служителите на Български пощи, за да гарантираме компетентно обслужване във всички населени места.

Същевременно българският банков сектор се присъедини към еврозоната изключително устойчив, ликвиден и добре капитализиран. Към края на 2025 г. отношението на ликвидно покритие (LCR) е на ниво от 280,6%. Капиталовата позиция на банковия сектор се запазва силна, като равнищата на съотношенията на капиталова адекватност остават значително над минималните регулаторни изисквания. По последни данни, в края на третото тримесечие на 2025 г. съотношението на базовия собствен капитал от първи ред (т.нар. CET 1) за цялата банкова система възлиза на 21,66%. Показателите за капиталова адекватност на банките в България са над средните нива за банките, участващи в Единния надзорен механизъм. По данни на ЕЦБ съотношението на CET 1 средно за страните от еврозоната възлиза на 16,10% към Q3`2025. В същото време делът на необслужваните кредити с просрочие над 90 дни в общата сума на кредитите намалява от 1,79% към декември 2024г. до 1,55% към края на декември 2025 г., а нивото при жилищните кредити се понижава до 0,32%.

Нека погледнем уверено напред към перспективите за 2026 г.

Вече виждаме реалните икономически ефекти от положените през този дълъг подготвителен период усилия и от тази историческа крачка за

страната ни. Отпадането на валутния риск и разходите по превалутиране означава значителни спестявания за гражданите и бизнеса – ресурс, който остава в икономиката. Достъпът до по-широк и ликвиден финансов пазар повишава инвестиционната привлекателност на страната. Доверието, за което неколккратно споменах тук като най-ценния актив във финансовия сектор, сега ще бъде осребрено.

Сред съществените елементи, които трябва да отчетем, е фактът, че членството в еврозоната ни поставя в ядрото на европейската икономическа архитектура. Това означава повече от валута – означава участие в същинските дебати и във вземането на ключовите решения, по-висока предвидимост и стратегическа стабилност.

Като председател на Асоциацията на банките в България мога да заявя, че банковият сектор ще продължи да бъде активен двигател на този процес. Нашата роля не приключва с успешния преход. Предстои нов етап: на по-дълбока интеграция, дигитализация, устойчиво финансиране и подкрепа за конкурентоспособността на българската икономика.

За историческите моменти не се съди само в затворения отрязък на съдбовните дати. Те се измерват в способността да поемеш отговорност и да поведеш промяната. Българският банков сектор направи именно това. Днес имаме стабилна основа, върху която съм уверена, че можем да надграждаме икономиката на България – модерна, устойчива и напълно интегрирана в европейското пространство.

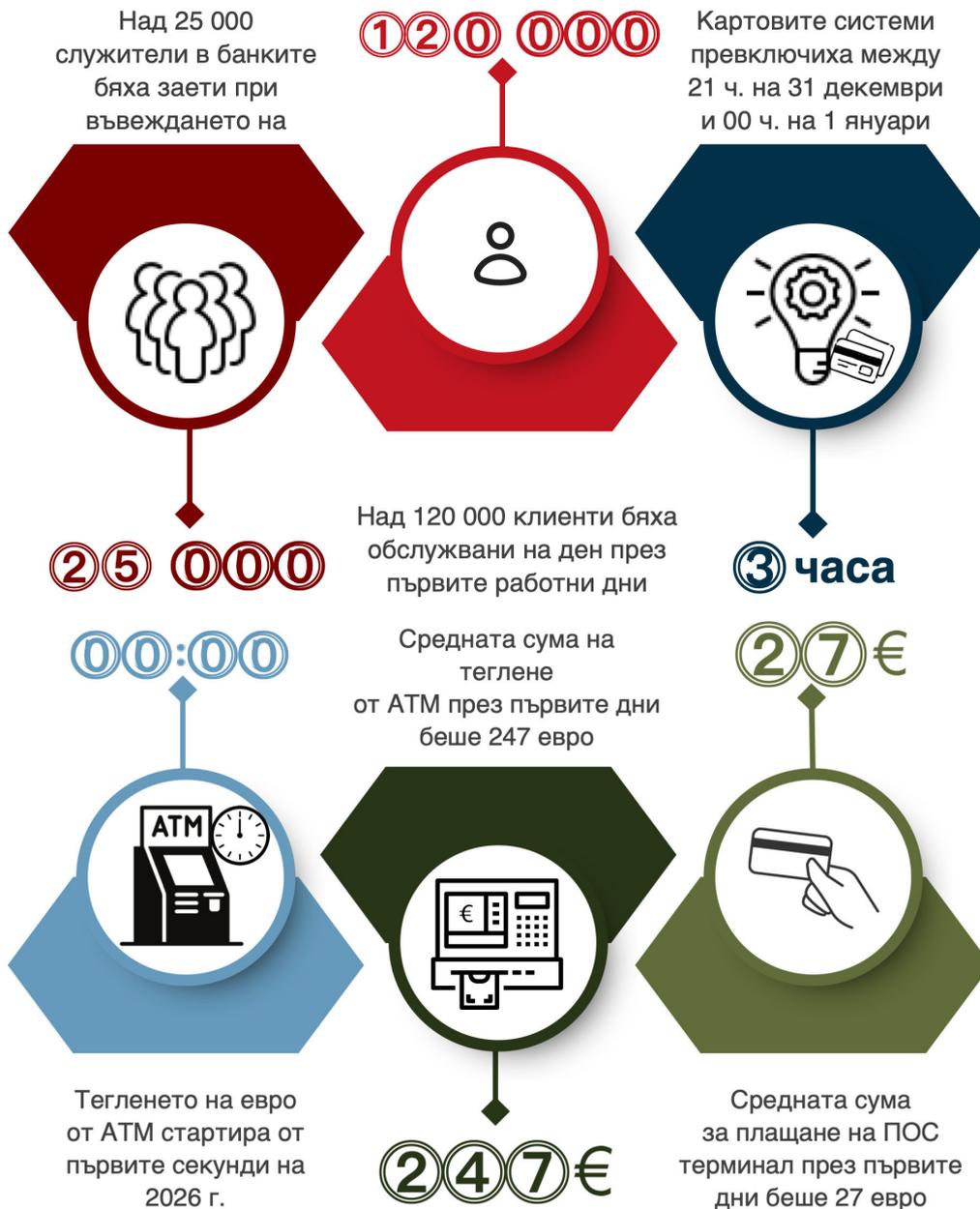

Българският банков сектор в еврозоната: обзор

Членството на България в еврозоната от 1 януари 2026 г. е историческа стъпка, която затвърди доверието към българската икономика и нейната финансова стабилност. Банките гарантираха стабилност и доверие, като активно подкрепяха бизнеса и домакинствата в прехода към единната европейска валута. Благодарение на предварителната подготовка, технологичната готовност и активната комуникация с обществото, от страна на банките преходът беше осъществен изключително плавно. Процесът премина организирано, прозрачно и с висока степен на координация между участниците в него.

Преходът към еврото в числа

по данни на Асоциацията на банките в България
за периода 01.01.2026 г. - 06.01.2026 г.

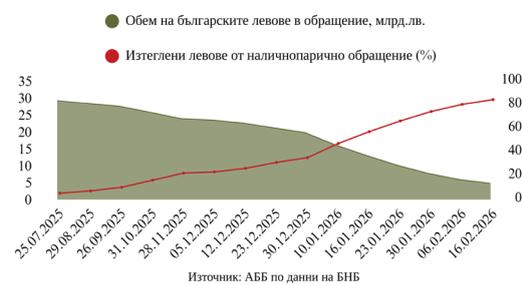

Миграцията на картовите системи беше извършена в рамките на едва 3 часа, а готовността за работа на автоматизираните банкоматни устройства стартира още в 00:00 часа на 1-ви януари 2026 г. Всичко това беше възможно благодарение на 200 млн. евро инвестиция от страна на банковия сектор за подготовка за евромиграцията.

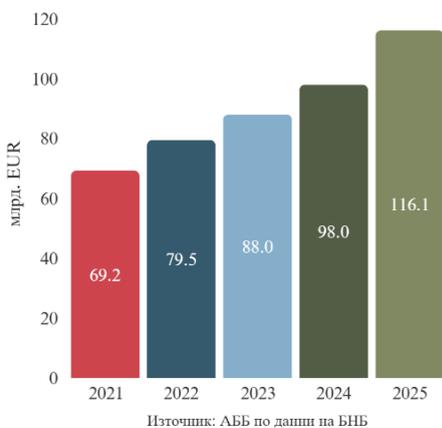
В процеса по присъединяване към еврозоната участват над 25 000 служители, заети в банковия сектор. Всеки от тях е бил ангажиран в различен аспект на процеса на съответния етап. В първите дни на въвеждане на еврото банките обслужваха над 120 хиляди клиенти на ден, при висока степен на организация в банковите клонове.

С общите усилия на всички участници в процеса към средата на м. февруари в обращение са останали под 5 млрд. лв., т.е. извлечени са близо 85% от левозите в обращение спрямо пиковата им стойност в началото на 2025 г.

Изтеглени левови банкноти и монети от обращение

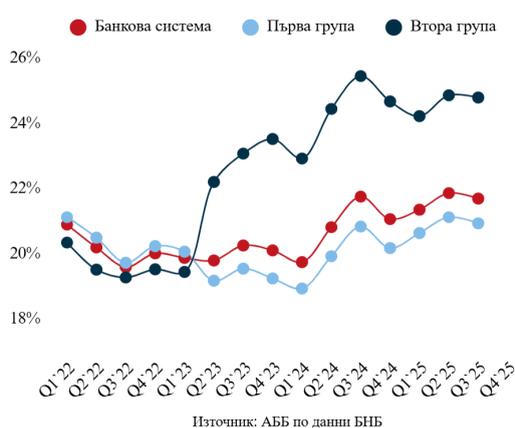
Обща сума на активите

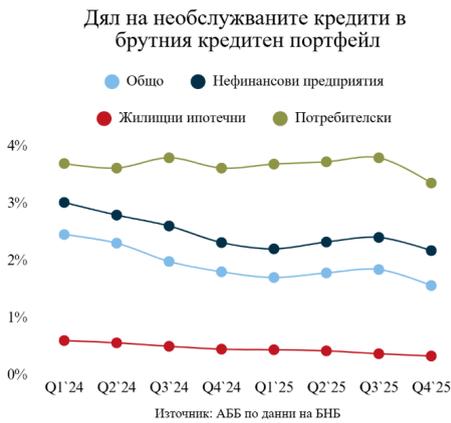

При влизането си в еврозоната банковият сектор е устойчив, добре капитализиран и високо ликвиден. Към 31 декември 2025 г. в България оперират 23 банки, като шест от тях са клонове на чуждестранни банки. Общата сума на активите на банковата система нараства с 18,5% до 116 млрд. евро спрямо 2024 г.

В края на третото тримесечие на 2025 г. съотношението на базовия собствен капитал от първи ред (т. нар. CET 1) за цялата банкова система е 21,66%. Показателят за капиталова адекватност на банките в България е над средните нива за европейските банки, които, по данни на ЕЦБ, към края на третото тримесечие на 2025 г. е 16,10% за CET 1.

CET 1

По изчисления на АББ, въз основа на данни от управление „Банков надзор“ на БНБ делът на необслужваните кредити (с просрочие над 90 дни) в общата сума на кредитите се понижава от 1,79% към декември 2024 г. до 1,55% към края на 2025 г. Делът на необслужваните кредити за нефинансовите предприятия се понижава от 2,30% към края на 2024 г. до 2,16% към края на Q4`2025 г. Нивото при жилищните кредити се понижава от 0,44% до 0,32%, а това на потребителските кредити – от 3,60% към края на декември 2024 г. до 3,34% към края на четвъртото тримесечие на 2025 г.

Коефициентът на ликвидно покритие (LCR) е на ниво от 281,0% при 241,0% в края на 2024 г. По данни на ЕЦБ в края на септември 2025 г. отношението на ликвидно покритие за банките, участващи в Единния надзорен механизъм, възлиза на 156,73%.

Анализът е предназначен само за информационни цели. Изготвен е от направление „Банкова политика и анализи“ на Асоциацията на банките в България.

КРАТКА ИНФОРМАЦИЯ

■ През месец декември Асоциацията на банките в България проведе обучения в четири области, обхващащи територията на цялата страна, посветени на разпознаването на евробанкноти и евромонети. Инициативата беше насочена специално към служителите на “Български пощи”, с цел повишаване на тяхната подготовка във връзка с процеса по въвеждане на еврото. Чрез обученията се гарантира високо ниво на експертност и готовност за работа с единната европейска валута.

■ През януари 2026 главният секретар на Асоциацията на банките в България доц. д-р Джеймс Йоловски беше излъчен като представител на АББ в Координационния център към Механизма за координация на наблюдението и контрола във връзка с въвеждането на еврото в България. Доц. Йоловски взема ежеседмично участие в заседанията на Координационния център.

■ През месец януари 2026 г-жа Елеонора Христофорова – директор в Асоциацията на банките в България, беше номинирана от Управителния съвет на АББ за включване в списъка с арбитри към Арбитражния съд на “Централен депозитар” АД. С това решение АББ затвърждава активната си роля в подкрепа на добрите практики и професионалните стандарти във финансовия сектор.

■ Асоциацията на банките в България (АББ) официално стана член на Конфедерацията на работодателите и индустриалците в България (КРИБ). С присъединяването си АББ ще допринесе с експертизата на банковия сектор към общите приоритети на организацията. Асоциацията ще участва активно в срещите, инициативите и работните формати на КРИБ, насочени към подобряване на бизнес средата и икономическото развитие на страната.

■ През месец януари 2026 Асоциацията на банките в България се присъедини като партньор към националната инициатива за финансова грамотност за деца “Да завъртим Въртележката на парите – заедно!”. Инициативата е подкрепена институционално от Министерство на образованието, Министерство на финансите и браншовите организации от финансовия сектор. Тя се реализира в рамките на Европейската седмица на парите, която ще се проведе от 16 до 22 март 2026 г. Подкрепата на АББ е израз на ангажимента на банковия сектор към повишаването на финансовата култура сред подрастващите. Чрез участието си Асоциацията насърчава изграждането на устойчиви финансови навици още от ранна възраст.